

Tehy ry
PL 10
00060 Tehy

LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL 33
00023 Valtioneuvosto

Viite Lausuntopyyntö STM037:00/2009

Tehy ry:n lausunto Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportista

Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti on laaja ja yksityiskohtainen sisältäen tarkan nykytilan analyysin ohella laajasti tausta-aineistoa. Tehy ry antaa lausuntonsa lakiehdotuksesta ottaen kantaa erityisesti jäsenistön näkökulmasta keskeisiin kysymyksiin ja yleistasoisesti perusteluihin puuttuen.

Yleislaki määritellään laiksi, jolla annetaan tiettyä toimintaa koskevat yleiset säännökset ja jolla on tarkoitus säännellä kattavasti kyseistä toimintaa. Erityislakilla annetaan yleislakia täsmentäviä, täydentäviä tai siitä poikkeavia säännöksiä.

Tehy ry pitää oikean suuntaisena lakiluonnoksen tavoitetta asiakkaan tarpeista lähtevästä palvelujärjestelmästä, jossa kunta itse päättää palvelumuodoista. Samoin kannatettavaa on hyvinvoinnin edistäminen ennakkoinnin, arvioinnin, väestön jatkuvan tarveseurannan ja hallintokuntien rajat ylittävän yhteistyön avulla. Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen ja neuvonnan sekä ohjauksen kehittäminen ovat tässä uudistuksessa linjassa muiden jo toteutuneiden tai toteuttamisvaiheessa olevien lainsäädännön uudistusten kanssa.

Tehy ry:n näkemyksen mukaan uudistamistyöryhmän loppuraportissa määritellään liian yksityiskohtaisesti yhden ammattiryhmän tehtäväaluetta sosiaalihuoltolain yleislakiehdotukseen sisällytettäväksi. Tällainen sääntely kuulunee kaikkien ammattihenkilöiden osalta lähinnä erityis- tai kelpoisuuslainsäädännön piiriin tai asetuksin tarkennettavaksi.

Erityistä huomiota lain valmistelussa vaatii rajapintojen tarkastelu asiakkaan näkökulmasta. Painopisteen tulee olla asiakaslähtöinen, jolloin tarvittavat palvelut ja moniammatillinen toiminta perustuu asiakkaan tarpeisiin eikä organisaatorakenteisiin, palveluvalikoimaan, ammattinimikkeisiin tai professioihin.

1 luku Yleiset säännökset

Tehy ry pitää hyvänä, että lain tavoitteena on siirtää painospistettä korjaavasta ennaltaehkäisevään ja väestön hyvinvointia edistävään toimintaan, turvata riittävien sosiaalipalvelujen saatavuutta ja siirtyä järjestelmälähtöisestä sääntelystä kohti asiakaslähtöistä sääntelyä.

Tehy ry pitää välttämättömänä käsitteiden määrittelyä (§3). Myöhemmin lakiehdotuksessa (28§) esiintyvä hoiva-käsite tulee määritellä jo tässä pykälässä ja erottaa se hoito- ja huolenpito käsitteistä.

5§ Sosiaalihuollon toimintaedellytykset

Loppuraportin mukaan sosiaalihuollon toteuttamista varten on oltava riittävä määrä sosiaalihuollon ammatillista henkilöstöä. Tehy ry korostaa, että esimerkiksi ikäihmisten palvelujen ollessa osana sosiaalihuoltoa, tulee asiakaslähtöisessä toiminnassa palveluja tuottavan henkilöstön olla rakenteellisesti ja ammatillisesti laaja-alaista ja oikein koulutettua, jotta se voi vastata laadukkaana palvelun tuottamisesta. Ei ole riittävää, että käytössä on sosiaalihuollon henkilöstöä vaan tarvitaan tarpeellinen määrä moniammatillista osaamista palvelujen kaikilta osa-alueilta. Oleellista on myös, että henkilöstöllä on toimivat yhteistyömuodot sosiaali- ja terveydenhuollon rajapinnoilla ja eri hallinnonalojen välillä. Esimerkkinä kuntoutusta tarvitseva sosiaalihuollon asiakas: sosiaalihuollon tulee huolehtia siitä, että asianomaiselle annetaan tietoja kuntoutusmahdollisuuksista ja hänet ohjataan kuntoutusta koskevaan jatkoselvittelyyn.

Tehy ry:n näkemyksen mukaan johtamisessa tarvitaan vahvaa johtamisosaamista sisällön tuntemuksen lisäksi. Johtaminen tulee määritellä muuta uudistettua lainsäädäntöä vastaavalla tavalla ja sen tulee olla moniammatillista (vrt Terveydenhuoltolaki 1326/2010).

2 luku Hyvinvoinnin edistäminen

7§ Väestön hyvinvoinnin edistäminen kunnassa

Tehy ry:n näkemys on, että velvoite eri toimialojen yhteistyöstä asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeä.

10§ Eri toimijoiden tarjoaman tuen hyödyntäminen

Tukea koskevan tiedon kokoaminen ja jakaminen asukkaille siten, että se saavuttaa koko väestön on haaste joka vaatii innovaatioita. Tiedon saatavuuden esteettömyyden varmistamiseksi tulee sähköisten kanavien lisäksi tarjota myös muita kanavia.

11§ Neuvonta, ohjaus ja muut ennaltaehkäisevät toimet

Siirrettäessä palvelujen painospistettä korjaavasta ennaltaehkäisevään ja väestön hyvinvointia edistävään toimintaan nousevat matalan kynnyksen palvelut ja etsivä sosiaalityö tärkeään asemaan. Ohjaus ja neuvonta tulee näkyä kaikessa toiminnassa ja sen tulee olla laaja-alaisesti asiantuntevaa sekä moniammatillisesti kattavaa.

4 luku Tuen tarpeisiin vastaamisen perusteet

24§ Tuen tarpeisiin vastaamisen perusteet

Tehy ry pitää erittäin hyvänä sitä, että kunnan on laadittava ja julkaistava väestön saavutettavissa ja ymmärrettävissä olevalla tavalla tiedot siitä, miten se vastaa tuen tarpeisiin. Samoin pitää julkaista perusteet siitä, millä edellytyksillä henkilöllä on oikeus laissa tarkoitettuihin sosiaalipalveluihin ja muihin sosiaalihuollon tukitoimiin. Toiminnan tulee olla läpinäkyvää ja kaikkien sitä tarvitsevien saatavilla voimavaroista riippumatta.

26§ Perheitä tukevat palvelut

Lain tulee kannustaa kuntia ennaltaehkäisevän työn painottamiseen ja lisäämiseen lyhyt- ja tarvittaessa pitkäaikaisessa lasten- ja kodinhoidossa. Kiinteä yhteistyö terveydenhuollon, opetus-, sivistys-, nuorisotoimen, varhaiskasvatuksen sekä muiden toimijoiden kanssa on toiminnalle välttämätöntä.

28§ Hoiva

Lakiehdotuksen määritelmän mukaan hoiva sisältää ohjauksen ja avun sellaisissa tavanomaisen elämän toiminnoissa, joista henkilö ei suoriudu, sekä ympärivuorokautisen huolenpidon, hoidon ja kuntoutuksen.

Tehy ry ei voi hyväksyä määritelmän loppuosaa. Hoiva ei ole yläkäsite ammatilliselle hoidolle ja kuntoutukselle. Hoito ja kuntoutus pitää käsitteinä erottaa hoivasta ja huolenpidosta. Hoiva ei ole hoidon synonyymi missään palveluissa. Lakiehdotuksen perusteluissa käytetty käsite *henkilökohtainen hoiva* jää epäselväksi ja vaatii täsmennystä. Miten henkilökohtainen hoiva eroaa hoivasta ja henkilökohtaisesta avustamisesta? Kaikki käsitteet tulee määritellä käytännössä ja sekä yleis- että erityislainsäädännössä samalla tavalla ja niiden käyttö tulee yhdenmukaistaa/vakiinnuttaa.

”Pitkäaikaista laitoshoidon hoiva voidaan järjestää vain sosiaalihuollon erityislaeissa erikseen säädetyissä tilanteissa, jos henkilön tuen tarpeeseen ei voida vastata muulla tavoin hänen etunsa huomioon ottaen.” Kaikkien palvelumuotojen on oltava perusteiden täyttyessä valittavissa tasavertaisesti ja ilman arvovarausta.

Lakiehdotuksen perusteluissa on todettu, että hoivaa järjestettäessä sosiaalihuollon keskeisin yhteistyötaho on terveydenhuolto. Iäkkään kotiin annettavissa palveluissa tai asumisen järjestämisen yhteydessä voi terveydenhuollon organisaatio toteuttaa palvelunsa määräaikaista tai pysyvästi avopalveluina, kotisairaanhoidon tai kotisairaalan sosiaalihuollon palvelujen rinnalla.

Tehy ry:n näkemys on, että myös hoivapalveluita tarjoavissa asumismuodoissa on välttämätöntä voida tarjota asianmukaista sairaanhoitoa ja lääkehoitoa, koska pysyvän palvelun piiriin tullaan useimmiten sairauksista johtuvan toimintakyvyn vajauksen perusteella. Henkilöstörakenteen tulee palvelurakenteen kaikissa muodoissa nimestä riippumatta (laitoshoidon, asumispalvelu, kotihoito jne.) tukea sellaista toimintamallia, joka mahdollistaa tarvittavan ja riittävän ammattitaitoisien hoidon muun tarvittavan tuen lisäksi. Asiakaskeskeisyys tuo asiakkaan luo kaikki tarvittavat palvelut poistamatta tai vähentämättä niiden monialaista tarvetta.

Tehy ry arvostaa lakiluonnoksen tavoitetta kaikkien asiakkaan tuen tarpeisiin vastaavien toimijoiden saumattomasta yhteistyöstä, jonka tuloksena eri toimijoiden palvelut ja muut toimet muodostavat palvelun käyttäjälle yhden toimivan kokonaisuuden.

34§ Omaisia ja läheisiä tukevat palvelut

Omaistaan tai läheistään hoitavan henkilön tulee saada tarvitsemaansa tukea. Tuen tulee olla oikea-aikaista toimintaa, joka on selkeästi valtakunnallisesti määriteltyä, läpinäkyvää ja siihen on osoitettava riittävät resurssit.

5 luku Tuen tarpeen selvittäminen, asiakassuunnitelma ja päätöksenteko

37§ Asiakassuunnitelma

Tehy ry pitää tärkeänä, että asiakkaalle tehdään yksi palvelusuunnitelma, joka sisältää kaikkien toimijoiden osuudet henkilön palvelukokonaisuudessa. Suunnitelman laatiminen edellyttää laajaa moniammatillista yhteistyötä ja monien asiantuntijoiden panosta. Edelleen Tehy ry pitää hyvänä sitä, että suunnitelma on tehtävä ja että se tehdään yhteistyössä asiakkaan ja/tai hänen läheisensä kanssa.

Sen sijaan Tehy ry ei pidä perusteltuna palvelujen kokonaissuunnitelman nimen muuttamista palvelusuunnitelmasta asiakassuunnitelmaksi. Yleislakiin ei myöskään pidä kirjata suunnitelman laadintaan osallistuvan sosiaalihuollon ammattihenkilöiden työnjakoa. Suunnitelman laadintaan on mahdollistettava laaja-alainen ammattihenkilöstö, jonka kelpoisuuksista määrätään erikseen lailla tai asetuksin ja työnjaosta kunnan päättämin perustein. Lisäksi tulee huomioida, että palvelutarve perustuu laajasti erilaisiin yksilöllisiin tarpeisiin, joihin vastaavaan suunnitelmaan tarvitaan eri ammattien edustajia.

41§ Vastuutyöntekijä

Tehy ry pitää tärkeänä, että tarkoituksenmukaista vastuutyöntekijää nimettäessä työntekijän koulutus ja osaaminen on suhteessa asiakkaan palvelutarpeeseen. Palvelujärjestelmän sekä erilaisten etuuksien tunteminen ovat tärkeä osa tarvittavaa osaamista samoin kuin asiakkaan yksilöllisten tarpeiden tunnistaminen. Paljon terveydenhuollon palveluja tarvitsevalle henkilölle tulee osoittaa vastuuhenkilöksi terveydenhuollon ammattihenkilö. Kuntoutukseen painottuva avun ja ohjauksen tarve edellyttää vastuutyöntekijältä kuntoutuksen ammattiosaamista.

7 Sosiaalihuollon ohjaus ja kehittäminen

52§ Asiakastietojen kirjaaminen

Asiakastietojen kirjaamisvelvoite on merkittävä uudistus tiedonkulun edistämiseksi ja seurannan parantamiseksi sekä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön kannalta.

53§ Ammatillisen osaamisen kehittäminen ja työnohjaus

Osaamista tulee kehittää suunnitelmallisesti sekä yksilön että organisaation tarpeiden suuntaisesti. Tärkeää on että myös ostopalveluja tuottavien palvelujen tuottajien henkilöstö kehittää ammatillista osaamistaan.

58§ Sosiaalihuollon järjestämissuunnitelma

Terveydenhuoltolain perustelujen mukaan saumattomien palveluketjujen edistämiseksi myös sosiaalipalvelut voitaisiin tarvittaessa sovittaa perusterveydenhuollon palvelujen toiminnalliseen kokonaisuuteen. Sosiaalihuollon järjestämissuunnitelman yhteensovittaminen terveydenhuoltolain mukaisesti on saumattomien palveluketjujen luomiseksi merkittävä esitys.

Raportin liitteenä oleva lainsäädäntöneuvos Mäenpään eriävä mielipide 1 painottaa samoja asioita, joita Tehy ry korostaa tässä lausunnossa. Luonnoksen alussa tuodaan selvästi esille yhteistyön vahvistaminen eri toimijoiden välillä. Yhteisiä toiminta-alueita tulee vahvistaa, turhia raja-aitoja poistaa ja luoda asiakkaan kannalta joustavasti toimivia palvelukokonaisuuksia. Tämä on varmasti yksi suurimmista haasteista organisaatiokeskeisissä ja hierarkkisissa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintarakenteissa. Asenteiden muutostyö pitää ulottaa koko yhteiskuntaan ja eri alojen opiskelijoista aina kokeneisiin ammattilaisiin. Lisäksi on varmistettava, että lainsäädännön kokonaisuudistuksen jatkovalmistelu ja tarvittavien erikoislakien yhteensovittamis- ja muutostyö tapahtuu riittävässä laajuudessa sekä viranomaisyhteistyönä että alan toimijoiden kanssa.

Lausunnossa on huomioitu Suomen Fysioterapeuttien ja Suomen Lastenhoitoalan Liitto ry:n kommentit.

Helsingissä 23.10.2012

Jaana Laitinen-Pesola
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja
Tuulariitta Ruontimo
Asiantuntija
Tehy ry
tuulariitta.ruontimo@tehy.fi

Eva Siitonen
Asiamies
Tehy ry
eva.siitonen@tehy.fi